

Tompa Klára
KÁOKSZI
tompak@vfkp.hu

ELŐSZÓ: GONDOLATOK AZ ELEKTRONIKUS TANULÁSRÓL

E kötet tanulmányait az AGRIA MÉDIA 2002 konferencia előadásai közül válogattuk ki.

A 10 éves jubileumi születésnapját ünneplő konferencia ismét új témával jelentkezett. A mottó, vagyis a témamegjelölés a következő volt „Az elektronikus tanulás a III. évezred pedagógiai kihívása”. Egy új fogalom, az elektronikus tanulás fogalma, ismét értelmezésre és értelmes gyakorlati használatba vételre vár. Nem lesz könnyű a feladat, mert jelentős paradigmaváltás bekövetkezésének vagyunk szemtanúi az oktatásügy szinte minden területén és szegmensén.

Az elektronikus tanulás fogalmát az 1997-ben megjelent Pedagógiai lexikon 2002-ben kibővített elektronikus változata már tartalmazza. Tömören a következő meghatározás részlet szerepel a lexikonban: az elektronikus tanulás „a *pedagógiára*, a *didaktikára* a *tanuláslélektanra*, a *szakképzésre*, az *oktatástechnológiára*, a *felőttképzésre* stb. ható, most alakuló fogalom. Az *informatikai* eszközök oktatásban történő egyre intenzívebb alkalmazása jelentős mértékű változást hozott, hoz a tanulás-tanítás folyamatában. A hagyományos *taneszközökön* megjelenített, tanítást-tanulást segítő tananyagok, *oktatócsomagok* alkalmazása lényegében egyszerűen integrálódott a hagyományosan szervezett, iskolai rendszerű oktatásba, *továbbképzésbe*, vagy a hagyományos *távoktatásba*. Ezzel szemben a zömében elektronikus eszközökre, különösen a *CD-ROM*-okra és az *Internet* alapú, *www*-n elérhető tananyagokra építő oktatás, továbbképzés lényegileg más lehetőségeket kínál, és a hagyományos oktatási-képzési rendszerek kereteit feszegeti. Ezeket az eszközöket nem lehet és nem is cél egyszerűen integrálni, hiszen lehetőségeik, struktúrájuk, a feldolgozás stratégiái teljesen eltérnek a hagyományos eszközöktől. Az interaktív hozzáférés (*interaktív kommunikáció*) az oktatási erőforrásokhoz, az egyéni tanulási utak megválaszthatósága (*hipermédia*, *adaptivitás*), az információkhoz való azonnali hozzáférés, a helyfüggetlensége, a legfrissebb, autentikus információkhoz való azonnali hozzáférés, a tanuló társakkal és a képző személyekkel való gyors, elektronikus kapcsolat (*elektronikus levelezés*) a hagyományostól eltérő tanulási-tanítási helyszíneket és stílusokat tesz lehetővé. A munkacső piacon megjelenő képzés és továbbképzés már szép számmal kínálja az elektronikus tanulás módszereit, technikáit és eszközrendszerét alkalmazó kurzusokat, tanfolyamokat. A felsőoktatás is kínál már olyan kurzusokat, amelyek az elektronikus tanulás alakuló fogalmának megfelelnek. *Elektronikus nyitott képzésnek* nevezhető a képzésnek az a formája, amely informatikailag támogatott, s amelynek során a tanulás *vezérlése*, *szabályozása* és az *elsajátítás* döntően elektronikus (*számítógépes*, *informatikai*) környezetben zajlik. Az elektronikus tanulás megtervezéséhez és kivitelezéséhez valamilyen fejlesztőszoftverre, ún. keret-

rendszerre van szükség, amely meghatározott *operációs rendszeren* (esetleg többfélélen is) fut (pl. WebCT), s a kurzus szervezőjének, lebonyolítójának, gazdájának számítógép *szerverén* van telepítve. A gazda rendszerint *honlapot* készít az általa kínált elektronikus tanulás számára. A kurzus hallgatója pedig a számítógép előtt ülve valamilyen web (*www*) böngésző segítségével érheti el a szükséges kurzust (pl. Netscape Navigator, Internet Explorer). A keretrendszer kínálata, s a hallgató által felkeresett kurzus *honlapjának* menüpontjai (*menürendszer*) általában a következők: a gyakran feltett kérdések (információ), a tananyag, a *tesztek*, a levelezés, a hirdetőtábla, a kurzusnaplár, a statisztika-adminisztráció, eszközök és hasznos honlapok (kapcsolatok, linkek). E menüpontok megnevezése a funkciókra és a célokra utal. Az „elektronikus tanulás” szervezésű kurzus hallgatójának számítógépen keresztül elektronikusan be kell jelentkeznie a kurzusra és rendszerint a megadott *jelszó* (*password*) alkalmazásával jogosult lesz a kurzusba bármikor belépni és a kijelölt, vagy választott feladatokat elvégezni. Az elektronikus tanulás további terjedését várhatóan felgyorsítja, a fejlődés irányait megszabja a szinte minden országban napirenden lévő nemzeti információs és kommunikációs stratégia kidolgozása, mely fejezetet szentel az elektronikus tanulásfejlesztési, gazdaságossági szempontjainak is. Az „elektronikus tanulás” képzési formának is csak akkor van haszna és eredménye, ha minőségi képzést tud biztosítani.”

E rendkívül tömény meghatározásban igen sok a dőlt betűvel kiemelt fogalom. Ez azt jelenti, hogy az elektronikus tanulás fogalmának kifejtéséhez sok olyan más fogalomra van szükség, amely maga is viszonylag új, és még nem szerves része a mindennapi pedagógiai köznyelvnek. A definícióból szembetűnhet az is, hogy a fogalom teljes körű feltárásához szükségünk van arra, hogy a pedagógián kívül a társtudományok (pl. a pszichológia, az andragógia) is értékeljék, körüljárják ezt a fogalmat. A tömör definícióból is látható új tanulási helyzetek egészen új mechanizmusának és hatásainak feltárása még várat magára.

Érdekelhető továbbá az is, hogy a technika és a technológia által használt fogalmak megkerülhetetlenül jelen vannak a pedagógia ezen új fogalmának értelmezésében.

Az információs társadalom egészére jellemző a permanens tanulás, amely nem is valósulhat meg másként, mint a rendelkezésre álló új technológiák által kínált lehetőségek intenzív felhasználásával.

Ezeknek a lehetőségeknek a feltárása, kiaknázása pedig még csak most indult meg.

Ezért is nagy jelentőségű, hogy az AGRIA MÉDIA 2002 konferencia vállalkozott arra, hogy a sok megvalósulási lehetőség mellett az elméleti jellegű kérdésekkel is foglalkozzék.

E tanulmánykötetben tehát a konferenciának elsősorban azok az írásai kaptak helyet, amelyek elméletileg hozzájárulnak az elektronikus tanulás fogalmának tisztázásához.

Budapest, 2003. szeptember.